

Versje *Fistula dulce canit, velucem dum decipit auceps.*

31 July. Den 31 July wierd het Huis Kranenbroek, waer van nog een kleene puyenhoop, doch groen bewassen, naby Hielo, overig is, verbrand.

2 Aug. Den 2 Augustus schreef Philis vander Aa aen Jacob Cabeljau, Gouverneur van Alkmaer, uit Edam. Dat de Alkmaerders die van Oosthuizen hadden gelast, hun 70 Schantfers te bezorgen, en wyl Oosthuizen onder Edam lag, welke Stadt zy moesten helpen versterken, waer aen zy ook reeds doende waren, hem best dagt, dat men uit de Dorpen onder *Alkmaer* zoodanigen zocht, alzoo hy anders vreesde, dat eenige munitery by de Dorpingen mogt ontstaen, dat vooral gemeid moest worden.

De Rentmeester Gerard vander Nieuborg persoanlyk by de Staten tot Hoorn ontbooden, wierdt aldaer tot den xij in verzeeking gehouden.

Aug. Den 9 Augustus beantwoordde de Prins den Brief, den 24 July door *Sonoy* geschreven, in dezer voegen (a).

De Prinse van Orangien, Grave van Nassau, en Heere en Baron van Breda, van Dieft, &c.

Edele, Vrome, Lieve, Bezondere, hoewel wy tot nogtoe aen de affectie en goede genegenheid die gy van alle tyden tot vordering en welvaren van den woerde Godts, en onze regtvaerdige gemeene zake hebt gedragen, nooit en hebben getwyffelt, en daer door wel verhoopt hadden dat de ervarenheit en experientie van de zaken dezer wereldt ulieden ten minsten zoo verre zoude geleert hebben, dat gy luiden om geene accidenten of onghuk (zoo als de menschen gewoon zyn zulx te noemen, den welken nochtans een iegelyk in wat state byzy t'alle stonden is onderworpen, ja geenzints ook kan ontvlien, wat listen en arbeit by daer toe voorwent) u lieden zoo ligtelyk en zoudet hebben laten verschrikken en byna alle mannelyke kloekheit te nederleggen, gelyk wy uit uwen Brieven geschreven tot Medenblik (op den 24 der voorleeden Maendt July) hebben bespeurt: by den inhoud van welken wy anders niet en hebben kunnen merken, dan dat gy de

(a) Bor, 445. en 't origin. verzam. Lett. S. 5249. Vande Sande pag 28.
't Leeven van Willem I. 2 D. pag. 378-384.

geheele welvaert of qualykvaert van dese Lande der Stede van Haerlem alleen wilt toevoegen: wy nemen Godt Almagtig tot getuige wat bedroeffnisse en hertwee dat wy (overmits het beklaeglyk ongeluk der zelver Stede overgekomen) gehad hebben, en ware zulx in perikel van ons lyf en leeven te verhoeden geweest, wy hebben menigmael genoeg geprefenteert 't zelve daer toe te wagen, zoo wy ook geen middelen of wegen hebben agtergelaten, die ons eenigfints tot hulpe en bystandt derzelver Steden dogte te dienen, 't welk immers by de doot, zo van den Heere van Batenburg, als van zoo menig ander vroom Capitein en Soldaet genoeg gecomprobeert is, en of al dezen niet tegenstaende Godt Almagtig belieft heeft van der Stede van Haerlem na zyn Goddelyke wille te disponeeren, en dezelve uit onzen handen te neemen, zullen wy hem en zyn Goddelyk woort daerom verloochenen, en verlaten? is daerom de sterke handt Godts eenigfints verkort? en zyn Kerke en Gemeente te niet gebragt? het is waeragtig dat ons de Christelyke liefde een medelyden doet hebben, over 't geene onze broederen aldaer overkomen is, maer alzoo van allen tyden het bloedt der Martelaren het zaedt is geweest der Kerke Godts, zoo hebben wy nu ook, ziende opentlyk waer onze vyandt toe tendeert, hoe dat hy violeerende alle geloften en verbonden, Gode nog den mensche geen Geloove en zoekt te houden, maer de waerheit na zyn uiterste vermogen pretendeert geheel te onderdrukken, des te meer geanimeert te zyn onze regtvaerde zaeke te defendeeren, hem tot den alderuitersten toe te wederstaen, niet twyfelende Godt almagtig hem te lesten tot confusie en spot zal laten vallen, zonder dat gy, door het ingeeven van eenige quaedwillige, blude, of onverstandige menschen, zoo ligtveerdiglyk om het verlies van eene Stede zulke goeden en regtvaerdige zake behoort te verlaten, te meer, aengezien de Vyand met al zyn kragt en geweld dezelve niet en heeft kunnen overweldigen, en nog veele min zal kunnen bekomen zoo vele andre Steden ongelyk sterker, die ons (Godt hebbe lof) nog resteeren om zyn Goddelyk woordt aldaer te verkondigen, en zynen naem te eeren, ende welke nu nog meer als te voren gehart en geanimeert zyn om alle vyandlyk geweldt te wederstaen, wy zyn daerom des te meer verwondert, dat in dien quartiere zo vele luiden door grote verschikkingen hen lyf en goed zoeken te salveeren, ende zonder van iemant gejaegt te worden, daer-

mede buiten Lande te trekken , niet wetende wat opinie wy van alzulke menschen hebben zullen: willen zy excuse neemen dat de Steeden aldaer niet genoeg gesterkt, of van Proviande, Buspoeder, Munitie van Oorloge, en andere noodzaaklykheeden voorzien zyn. U L. is genoeg indagtig hoe menigmael dat wy U L. en den Steeden zoo schriftelyk als andersints hebben vermaent, dat men alle mogelyke vlyt aenwenden zoude ten einde zult by tyds en ter beter gelegenheid mogte geschieden, om alzo alle ongeluk des te beter te voorkomen: wy hebben ook te meer reizen den Oversten en Capiteinen aldaer laten verzoeken, dat zy overdenkende de zaken die zy voorstaen, hare knegten in goede ordere, regelen en discipline zouden houden, op dat den Huisman ten platten Lande beter voor alle geweld en schade gepreſerveert hadde mogen zyn; wilden daerom wel, dat men hen de middelen had gegeven om zulk te mogen doen. Gy schryft ons dat men u zoude laten weten, of wy ook met eenigen grooten magtigen Potentaet in vasten Verbonden staen, om alzo door eenig trefelyk ontset die grote geweldige magt van den Vyandt te mogen wederstaen, waerop wy niet laten en willen u lieden voor antwoorden te geeven, dat aler wy ooit deze zake ende beschermenisse der Christenen en andere verdrukten in deze Landen aengevagen hebben, wy met den aller Oppersten Potentaet der Potentaeten zulken vasten Verbondt hebben gemaekt, dat wy geheel verzekert zyn dat wy en alle de geene die vastelyk daerop betrouwen, door zyne geweldige en magtigen handt ten lesten nog ontzet zullen worden, snyt alle zyne en onze Vyanden, zonder nogthans dat wy middelertydt eenige middelen, die ons de Heere der Heirscharen toegeschikt heeft, hebben of als nog willen laten voorby gaen. Gy klaegt dat gy geene middelen hebt om den Vyandt te wederstaen, en 't hoeft te bieden, 't welk ons voorwaer niet weinig en verwondert, alzo immers de Vyandt in dien quartiere hem zoo sterk niet en begeeft, hy en ware wel ligtelyk te weeren, alzo wy ons ook op uwe vromigheid gelyk betrouwen dat gy doen zult. Dat de Capiteinen en Soldaten hen luiden zoo hooglyk beklaegden als zy terfont, haren Maendt geëxpireert zynde, hare betalinge niet ontfangen, vervreemt ons grotelyx wie hen luiden in zulke gewoonte heeft gebragt, aengezien wy niet en meinen, ooit Keizer of Koning zulk gedaen

daen heeft, en of jegenswoordiglyk by den Hertog van Alba 't zelve geschiet, mag men by experientie bevinden, by 't geene de Spangiaerts tot Haerlem aenrigte; die niet meer als 28 Maenden Soltz en eiffchen, wat zyne Walen en Duitse doen zullen; zat de tyd leeren, wy konnen wel denken dat zy geen beeterere betalinge ontfangen en hebben, maer wel erger. Belangende de Provifie van Buspoeder, die gy begeert dat wy tot Hamburg en in dien quartiere zoude koopen, houden wy u inſagtig, dat wy u eertyts, en meer als eens hebben geſchreeven, gy weldoen zoudt en eenige derwaerts afvoerdigen, ten einde om Provifie en Buspoeder te krygen, 't welk den Staten alhier ook te meer reizen voorgehouden hebben, maer hebbe aen beide zyden even veel verkregen. Wy en twyfel en niet aen de toerusting van den Scheepen, die de Vyandt is makende om in de Zuiderzee te koomen: maer verhope dat gy lieden daer in voorzien zult, en u zoo vromelyk en kloekelyk weeren, dat by niet dan verlies, schade en ſchande aldaer halen zal, zoo ook die van Zeelandt jegenwoordiglyk met alle vrymoedighèit en kloekheit, alle ſtonden den Vyandt komende, met geweld verwaagten, en hem met Godts hulpe het ſlot Rammekens op den 5 dag dezer Maendt hebben afgenoomen, en aldaer goede Provifien van Geſchut, Wyn en Koorn gevonden, niet twyfelende Godt Almagtig henluiden vorder geluk en victorie verleen en zal: te meer aengezien zy zoo vrymoedelyk de zake ter herten nemen: verzoekende daerom aen U L. wel ernſtelyk, dat gy lieden alle zulke ydele vreeze afleggende, en der onverſtandige perſuatien verwerpende, altydt het mannelyk hart, 't welk gy voortyden beteezen hebt, behoudet, en een ygelyk zyn beroep en in 't geen wy hem bevolen hebben met alle goede wyt en neerſtigheit zoekt te voldoen, en ook alle anderen tot gelyke ernſt en volſtandigheit te verwekken, wel verzekert zynde, dat in dien gevalle den zegen Godts in alles by U L. zyn zal. Aengezien wy den Vyandt de Zee, zoo hier in Hollandt als in Zeelandt benemen konnen niet en is te twyfel en, by zynen hoogmoedt wel zal laten zinken: en van onſen weegen en zullen wy niet late na onſen vermogen in als te verzien, en ulieden alle bevorderinge, hulpe en byſtandt te doen, des ons immermeer mogelyk wordt, zonder ons ergens in te willen ſparen eenigen arbeit, perykel of dangier te ontzien. Dat gy zegt, dat wy ons Leger opgebroken hebben, en die Knegten

in

in de Stede gelegd, is 't zelve wel tegen onze wille geweest, aen-gezien dezelve zoo ten deele van den Vyandt, als ook van hen zelven opgebroken zyn, en wy dezelve jegenwoordiglyk buiten platten Landen met alle mogelyke middelen zoeken te krygen: zoo verzoeken wy daerom andermael, dat gy lieden in alle vrymoedigheid tot het welvaeren van den Lande altydt wilt voorvaren. En of ons ondertusschen wat ongelux overkomen, daerom den moet niet verliezende, maer eer bedenkende wat onze zonden wel verdient hebben, en dat het in Krygs-handel niet altoos voorspoedig kan zyn. Wy willen van onzen wegen niet nalaten al te doen, des ons immermeer mogelyk is, nog Lys, nog Goedts, nog Bloedt daer aen spaeren.

*Edele, Vrome, Lieve, byzondere, onze Godt zy met u.
Geschreven te Dordregt den 9 Augusto.*

Ulleden goede Vriendt.,

GUILLIEM DE NASSAUW.

Op dezen Christelyken Krygsmansbrief begon de uitgedoofde moet weêr eenigzints te ontfonken; en onze Stadt wierd meer
 18 Aug. en meer versterkt, gelyk dan ook den 18 Augustus wierd be-
 gonnen (a) een Bolwerk, de halvemaen genaemt, by de Vrie-
 ze poort, ende hadden de Boeren zulx aengenoomen binnen drie
 weeken voltooit te leveren. Doch deeze onderneeming was
 21 Aug. nailyx begonnen, of op Vrydag den 21 Augustus werd deze
 Vryd. Stadt op nieuw belegerd, voerende de Spanjaerden hunne Rui-
 terbende en veel Voetvolk ten deele naer de Nieuwpoort, ten
 deele naer Oudorp en andere naest gelege plaetsen aen de Stadt,
 zynde een Water overgetrokken (de Nieuwe Sloot in de Oude
 Vertaaling van Foreest genaamt) 't welk hen van de Stadt
 scheidt.

's Morgens zes uren waeren zy in zeer quaed onweder geko-
 men voor de Koedykerfluys (b) De Boeren aldaer meenende
 dat

(a) Foreest pag. 4, 5.

(b) P. J. Visser pag. 8c. en de oude Deun op Aikm. belegger de Beschr.
 van Foreest pag. 119.